

כניסת שבת: 19:26
יציאת השבת: 20:34
לדעת ר"ת: 21:03

אורי וישעי

לעילוי נשמת הסבתא מרת מרים ארביב בת עזיזה ז"ל

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים ז"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א
עורך: אלון ארביב ס"ט הערות ניתן לשגר לת"ד 613 נתניה 050-6229335 או בדוא"ל: alon@shtaygen.co.il

עשרת פז

תורתנו הקדושה פותחת בפרשתנו את מצוות פרה אדומה, ומדגישה את המילים "ויקחו אליך" (י"ט, ב) וכאן צריכים לשאול מהיכן בני ישראל צריכים לקחת? וכי מצוות "פרה אדומה" ניתנת ללקיחה או לאו? ננסה להשיב בס"ד ע"פ האמור ברש"י ז"ל למילים "ויקחו אליך" - לעולם היא נקראת על שמך, פרה שעשה משה במדבר.

נקדים בדברי קודשו של רבנו האר"י ז"ע, כאשר האדם אינו יודע לכוון את כל כוונות התפילה, אזי יכוון בדעתו שהוא מכוון את כל הכוונות אשר כיוונו אנשי-כנסת-הגדולה וזה יזכה לכוונות התפילה.

ועוד ידוע, ע"פ מאמרם ז"ל "ויקחו אליך" ר' לוליאני אמר, אמר הקב"ה למשה לך אני מגלה טעמי פרה, אבל לאחרים חקה היא זאת חקת התורה (במ"ר שם ב) - יוצא איפוא שרק משה רבנו ידע את טעמי פרה אדומה, וכאשר באו בני ישראל אחר-כך לעשות פרה-אדומה לא יכלו אלא לומר כי הם מכוונים את הכוונות אשר כיוון משה רבנו. וזאת מהטעם שהובא בשפת אמת ז"ע וז"ל: שמשה רבנו ע"ה הוא בחינת הדעת ושלמותן של ישראל. אמרתי אחכמה כשהמכוון לידע אז רחוקה ממני. רק כשהקבלה כדי לקיים רצונו ית' זוכין לידע ג"כ. ע"כ.

היינו: שמצוות פרה אדומה "לעולם היא נקראת על שמך" - לעולם יהא הכרח להסתמך עליך ולכוון את הכוונות אשר כיוונת אתה בעשותך את הפרה הראשונה במדבר. לכן נאמר "אליך" - אמר לו הקדוש-ברוך-הוא למשה, לך אני מגלה טעמי פרה ולאחרים חוקה (מדרש).

לצערנו הרב, העבירות והחטאים שבידי אדם הם הגורמים לכך שלא יוכל להשיג כראוי את התורה והמצוות, והם הם המחיצות המאפילות על העיניים שלא לראות את האור האלוקי, הטומאה היא המהווה את המסך המבדיל, השולל מן האדם את הכושר להשיג עניני-רוח נעלים ונשגבים. "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ - אשפוך רוחי על כל בשר".

לכן באה התורה לרמוז לנו שמי שרוצה לכוון לדעת את המצוות, יידע שדבר זה יוכל להשיג, אמנם לא בנקל, רק באמצעות ההכרה וההסתמכות על אותם גדולים, כפי המופיע בפרשתנו.

"אשר אין בה מום אשר לע עלה עליה על" (י"ט, ב) מי שרואה את עצמו כאילו כבר הגיע לתכלית השלמות וכבר אין בו שום פגם ומגרעת, הרי זה סימן מובהק שעדיין אין עליו בכלל עול-מלכות-שמים. אלמלי היה עליו מקצת של עול-מלכות-שמים, היה מבין יפה כי עדיין איננו אלא מומים בלבד.

"וככם בגדיו" (י"ט, ז) אף-על-פי שהפרה היתה מטהרת את הטמאים, בכל-זאת היתה מטמאה את הטהורים אשר התעסקו בה.

משום שהפרה האדומה הרי באה לכפר על חטא העגל, ולפי מה שאמרו חכמינו כי באמת לא היו ראויים בני הדור ההוא לחטוא, ולא חטאו אלא כדי להורות דרך של תשובה לדורות הבאים (עבודה זרה ד), ונמצא שהדור עצמו נענש ועל-ידו יצאה תקנה לדורות אחרים. לכן גם בפרה אדומה, שמכפרת על חטא העגל, כך הדבר - שיש בה תקנה לאחרים הטעונים טהרה, וטומאה לאלה המתעסקים בה.

מתי המדבר

"ותמת שם מרים ותקבר שם" (כ, א) מלמד שכלו מתי מדבר (מדרש).
מה פשוטם של דברים אלה? ברם, הרי אמרו חכמינו שבימי היות בני-ישראל במדבר היו חופרים להם קברים בכל תשעה-באב ולנים בתוכם, ולמחר היו מהם נשואים מתים ומהם קמים וחוזרים לבתיהם. כך היו נוהגים עד אשר מתו כל אנשי דור המרגלים, אשר נגזר עליהם למות במדבר. יוצא איפוא שבמדבר היתה תמיד הקבורה קודמת למיתה. וכיון שנאמר כאן תחילה "ותמת" ואחר-כך "ותקבר" - הרי מכאן ראינו שכבר כלו מתי מדבר ולא היו עוד מקדימים קבורה למיתה.

מורה או שוטה

"שמעו נא המרים" (כ, י) לשון יוני שומים, מורים את מוריהם (רש"י).
ונאן יקשה לנו, מה ראה רש"י לכלול שני פירושים אל המלה "מורים" - גם שומים וגם מורים את מוריהם?

לפי שנאמר: "ראית איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו" (משלי כ"ו, י"ב) ומי שמבקש להורות לרבו הרי חכם הוא בעיניו מכל האדם, וממילא גרוע הוא מכסיל, נמצא איפוא ששני הפירושים אינם אלא אחד - אין לך שומים יותר גדולים מן המורים את מוריהם.

עלון זה יוצא בתרומת הגבירים היקרים החפצים בעילום שם, וברכתי שגורה להם, שה' ישלם פועלם, ותהי משכורתם שלמה מאת הבורא יתברך, העורך

הליכות מלכי

סעודה רביעית – מלוה מלכה (ב)

מצוה על כל אדם להשתדל לאכול סעודה רביעית שנקראת גם כן סעודת מלוה מלכה, על שם שהיא נערכת במוצאי שבת ללוות את שבת המלכה בצאתה ולהותיר ברכה לסעודות החול. וביארנו שמצוה להשתדל לאכול פת (לחם) בסעודה זו, ומי שאינו יכול לאכול פת מחמת שובעו, יוכל לסעוד בפת הבאה בכסנין (כגון עוגה או קרקרים וכדומה). ואם אינו יכול אף בפת הבאה בכסנין, יאכל על כל פנים פירות.

ולענין הנשים אם עליהן להשתדל לאכול סעודה רביעית, הנה בספר תוספת מעשה רב (סי' לט) כתב, שפעם אחת קבלה על עצמה הרבנית אשתו של הגר"א מוילנא להתענות הפסקה (תענית הפסקה היא תענית ממוצאי שבת עד ליל שבת רצוף), ולכן הפסיקה מלאכול אחר סעודה שלישית בשבת, ומיד אחר ששמעה הבדלה מאחרים שכבה לישון. ויוודע הדבר להגר"א ושלח להודיע לה, שבכל הפסקות שתעשה לא יכופר לה ההפסד של מניעת סעודה רביעית אחת. ואז תיכף ומיד קמה וגם ניצבה ואכלה סעודה רביעית. ומזה מבואר דעת רבנו הגר"א שיש חיוב בסעודה זו גם לנשים. (וכיוצא בזה כתב גם הגאון רבי יוסף חיים מבבל בשו"ת רב פעלים (סי' לה) שהנהגים לעשות תענית הפסקה בשנה מעוברת, אסור להם להפסיק מלאכול תיכף אחר סעודה שלישית של שבת, ולבטל סעודה רביעית).

וכן העלה בספר פתח הדביר, שאף הנשים צריכות לאכול סעודה רביעית, וזאת על פי מה שכתב בספר מטה משה (סי' תקיג) "עצם יש באדם ונסכוו שמו, והיא הנקראת לוז, שהיא עיצומו ועיקרו ושרשו של האדם, מעצם השמים, וגם כשימות האדם העצם היא אינה נימוחה ולא נפחתת, ואפילו יכניסוה באש אינה נשרפת, והיא נצחית, וממנה יחיה האדם לעת תחית המתים". וכן אמרו חז"ל במדרש (קהלת רבה פ"ב ס"ה) מהיכן אדם מניץ לעתיד לבא? מן הלוז שבשדרה. ואמרו המקובלים שאין העצם נהנית אלא מסעודה רביעית של מוצאי שבת. ולכן גם הנשים צריכות לסעוד סעודה רביעית. ויש עוד טעמים לזה שאי אפשר להאריך בהם.

ולפיכך כתב מרן הרב עובדיה יוסף שליט"א שגם הנשים תשתדלנה לקיים מצות סעודה רביעית. והוסיף שמובא בשם הרב הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק, שסגולה לנשים שתלדנה בקלות, שתאכלנה איזה דבר לשם מצות סעודה רביעית, ותאמרנה בפיהן "לשם מצות סעודת מלוה מלכה" ועל ידי זה תלדנה בנקל ובהרחה בעזרת ה' יתברך. ושמענו כמה מקרים שנראה שהועילה סגולה זו.

שכר צהצוה נעלים

ישראל אינם יודעים שכר המגיע להם לעולם הבא בעבור ניקיון הנעליים בערב שבת, שנאמר מה יפו פעמיך בנעלים, הדא הוא דכתיב והיה ביום ההוא למספד ולקרחה. וביאר האוהב ישראל מאפסא זי"ע הדברים (על פי משל, לעני שהיה נע ונד בדרכים למצוא טרף לביתו, ופעם אחד בהיותו הולך בדרך שומם מצא אבנים יפים למראה, ולקח מעט מהם כדי לשמח בהם את ילדיו, אבל כיון שהאבנים הכבידו עליו היה מקיל את משאו על ידי שהיה מרוקן מן האבנים, ובסופו של ענין נתברר לו שאלו האבנים שהשליך היו יקרי ערך ומרט שערו. וכן בראותנו מה שכר גדול משלמים אפילו על ניקיון הנעלים, מתוך כך יהא צער רב על שלא הוספנו בזה העולם במצוות קלות וחמורות.

הצלת המלט בזכות שמירת השבת

סיפור נפלא זה סיפר הגר"ז הלוי זצ"ל רבה של יפו, שאירע בעיר מגוריו יפו, עם קבלן ירא שמים נודע, שהיה מבוני ארץ ישראל באותם ימים, והוא בנה את עשרים הבתים הראשונים בעיר יפו, ובאותם ימים ההשקעה הגדולה ביותר בבנין היתה אז המלט, שערכו היה רם, ונצרך הוא רבות בעבור הבטון.

רוב מלאי המלט הוצרכו לקנותו ולהביאו מחו"ל תמורת הון רב, אותו קבלן יהודי הזמין כמות גדולה של מלט, שיובא במיוחד בעבורו מחו"ל, וכמות גדולה זו הובאה למפעליו, אך המלט הגיע ביום שישי בתחילת הקיץ בחביות מגולות, והנה אחר הצהריים של אותו יום שישי, כשכל המלט היה כבר מונח בשטח הבניה, והפועלים כבר חזרו לעיר מגוריו יפו, נתקדרו השמים בעבים וכל רגע עלול היה לירד גשם זלעפות.

הופיעו הפועלים אצלו בבהלה והזהירוהו אודות כמות המלט הגדולה הנמצאת בחביות מגולות במקום הבניה, ואם ירד עליהם המטר יתקלקל המלט לגמרי וההפסד בממון יהיה בל יסוער, ועלול הוא למוטט את כל עסקי הבניה שנטל על שכמו לתקופה הקרובה.

הפועלים הציעו לו שלמען הצלת ממונו הם ייסעו לשם עם עגלות טעונות קרשים, שבהם יוכלו לכסות את החביות היטב, לבל יזלוג מימי הגשם לתוכם, אולם כפי הזמן שנותר להם עד שבת בודאי לא ימלטו מחילול שבת ח"ו.

הוא היה איש ירא אלוקים, והלבטים לא הועלו אצלו כלל, וכך מצא עצמו עונה אותם נחרצות "אני אינני מוכר את השבת תמורת כל הון שבעולם, וכן אני מזהיר ששום יהודי לא יחלל את השבת בעבורי, גם לא בכדי להציל את כל רכושי שעלול לרדת לטמיון".

ואמנם בליל שבת ירדו גשמים עזים בארץ, כך שהדבר היה ברור שכל הרכוש הגדול נאבד ונפסד, אולם אותו יהודי ערך את שולחן השבת שלו בפנים מאירות כהרגלו, שר את הזמירות כרגיל ולמד חומש רש"י ועסק באמירת תהלים כהרגלו כאילו שום דבר לא קרה ולא יקרה, כפי שאכן הורו חז"ל שבשבת על האדם להרגיש כאילו "כל מלאכתך עשויה"...

רק כצאת השבת לאחר שהבדיל על היין, החל לבו נוקפו על ההפסד הגדול באיבוד הכמות הגדולה של המלט שעלתה לו בדמים ויגיעה רבה, ועכשיו ירד הכל לטמיון, כשאף העתיד טומן בחובו הפסדים ניכרים.

מיד החל לנסוע למקום הבניה, אולם כשהגיע למקום הופתע ונדהם ממראה עיניו, כל חביות המלט שלו היו מכוסות היטב בקרשים ופחים עצים ואבנים כראוי וכיאות, לא נגרע ממנו דבר, הוא לא האמין למראה עיניו, המלט בתוככי אותן חביות היה יבש וטוב לשימוש.

רק לאחר מכן נודע שאנשי חברת "סולל בונה", שאף אליהם הגיעו משטחים דומים באותה אוניה, שלחו את אנשיהם לכסות את המלט שלהם, אך בחשכת בלילה הגיעו הפועלים לשטח הבניה השייך לו, וכיסו את החביות שהיו שייכות לו, במקום לכסות את החביות של חברת "סולל בונה", וכך ניצל כל רכושו, כשהכל הביעו תחושתם ששומר מצוה לא ידע דבר רע.

לעילוי נשמת מרת שושנה שיליאן בת פרידא ז"ל נלב"ע כ"ו בסיון התשנ"ח
לעילוי נשמת הסבא ר' כלאפו ארביב בן מסעודה ז"ל נלב"ע כ"ז בסיון התשמ"ט
תנצב"ה